

autoarea o privește ca o manifestare a unei corelații care poate fi realizată de fiecare dată când apar școli critice de mare răsunet: în clasicismul francez (teoria lui Boileau) în romantism (metoda biografică preconizată de Sainte Beuve), în epoca realismului critic (critica sociologică a lui Hippolyte Taine și estetica marxistă). Iată de ce, după părerea autoarei, metodologia fundamentată de o școală estetică nu poate fi aplicată operelor aparținând tuturor genurilor și tuturor epocilor literare. Corelația dintre un curent literar și o teorie literară anumită este exemplificată de autoare și prin integralismul lui M. Kridl și fenomenologia lui Roman Ingarden care se dezvoltă pe aceleași premise teoretice și concomitent cu școala formalistă rusă, însă ajung la concluzii simțitor diferite, fiindcă se bazează pe o altă experiență creatoare. „Ipoteza de lucru“ a autoarei ni se pare perfect acceptabilă și legătura dintre școala formalistă și futurism este demonstrată de d-sa în mod convingător. Totuși ea ar fi reieșit mai pregnant dacă autoarea își construia altfel studiul.

Cartea este împărțită în trei capitole: I. *Teoria formaliştilor cu privire la limbajul poetic*. II. *Predecesorii futurismului*. III. *Futurismul ca școală poetică*. Vorbind despre evoluția teoriei formaliste, autoarea se privează în acest fel de posibilitatea unor referiri mai substanțiale la practica literară, despre care va vorbi abia la sfârșitul volumului și, în mod fatal, deduce teoria din teorie, respectiv cercetează premisele ideologice ale curentului. Și credem că nu e chiar așa de regretat că lucrarea se prezintă astfel. Căci cu toată teza de mai sus, argumentată de autoare cu lux de exemple, de fapt geneza teoriilor literare e dublă: ele se sprijină pe o anumită practică literară pe care o generalizează, dar, în același timp, dacă sînt prețioase, ele se situează la capătul unei filiații de idei, își au locul bine definit în istoria gândirii. Căci sincronicitatea există nu numai între artă și estetică; ea poate fi urmărită și în evoluția diverselor discipline umanistice a căror înnoire în fiecare perioadă este determinată de aceleași impulsuri, ajungînd la concluzii tipologic identice. Determinarea genetică alogenă și ideogenă este cu atît mai necesară în cazul de față cu cît se discută nu o teorie izolată și efemeră, ci o estetică și o poetică originală care, fertilizînd lingvistica rusă a epocii, a influențat indirect toată lingvistica modernă, contribuind în mod decisiv la evoluția structuralismului și, implicit, la dezvoltarea orientărilor moderne în disciplinele umanistice.

Sursele ideologice alogene ale teoriei formaliste ruse sînt după părerea autoarei următoarele:

a) metodologia generală a științelor umaniste de la începutul secolului, care se prezintă ca o întoarcere la sensualism, drept reacție față de pozitivism. În consecință, repudierea explicării cauzale mecanice, în speță a explicării genetice și psihologizante a literaturii, sprijinirea exclusivă pe text, pe datele pe care ni le oferă opera artistică însăși.

b) fenomenologia lui Husserl care, aplicată la așa-zisele „științe istorice“ de Dilthey, Rickert și Windelband, determină o viziune autonomistă a artei, care e încadrată într-un sistem de valori stabilit de o anumită cultură. În consecință — raportarea fenomenelor artistice la alte fenomene spirituale, privite ca un sistem, și abandonarea metodelor și noțiunilor împrumutate științelor naturii.